

Format bestedingsplannen Stimuleringsprogramma ontwikkeling en opschaling recycling

Achtergrond

- In de financiële bijlage van het regeerakkoord is de volgende passage opgenomen:
"Intensiveringen (inclusief uitvoeringskosten) die nadere uitwerking behoeven worden op de aanvullende post van het ministerie van Financiën geboekt in afwachting van concrete en doelmatige beleidsvoorstellen. Intensiveringsmiddelen worden vervolgens jaarlijks tranchegewijs uitgekeerd onder voorbehoud van een doelmatig bestedingsplan met daarin onder andere aandacht voor hoe en wanneer wordt geëvalueerd en hoe hiervoor data worden verzameld."
- Voor de overheveling van middelen wordt zo veel mogelijk aangesloten bij reguliere begrotingsmomenten (voorjaar, julibrief, augustusbrief of najaarsnota).
- Om invulling te geven aan het jaarlijks tranchegewijs uitkeren van de middelen, is in de bestedingsplannen aandacht voor de fasering van de intensivering en de nodige tussenstappen.
- Onderstaand format bevat alle elementen die aan de orde moeten komen in een bestedingsplan. Het invullen van het format dient als uitgangspunt voor het gesprek met de IRF.
- In de bijlage van het format is een bondig voorbeeld opgenomen om zaken als doelen, doeltreffendheid en doelmatigheid te illustreren.
- Uiteraard verschilt toepassing van het format per beleidsterrein en mogelijk per individuele casus. Sommige vragen zullen voor bepaalde beleidsterreinen belangrijker worden gevonden dan voor andere. Hiervoor geldt het principe van maatwerk.
- Op basis van ervaringen en gesprekken met gebruikers is het format in najaar 2018 herzien. Doel van de herziening is het format meer to-the-point te maken.

1. Aanleiding

1.1 Wat is de letterlijke tekst in het regeerakkoord of wat is er richting Tweede Kamer gecommuniceerd (doel of maatregel)?

Budgettaire bijlage Coalitieakkoord (15 dec 2021):

- Daarnaast wordt een aantal stimulerings- en normeringsmaatregelen voor CO₂-reductie gesubsidieerd vanaf departementale begrotingen. Het gaat hier om een aantal maatregelen:
  - (...)
  - *Stimuleringsprogramma ontwikkeling en opschaling recycling.* Dit betreft een integraal stimuleringspakket waar subsidie-instrumenten voor worden ingezet gericht op verschillende 'technological readiness levels' (TRLs) zodat recyclinginitiatieven ondersteund kunnen worden van ontwikkeling tot uitrolfase. Hiervoor is cumulatief 70 miljoen euro gereserveerd t/m 2030, en daarna 7 miljoen euro structureel.

	Mton CO ₂ besparing	2023	2024	2025	2026	struc	Cum (2030)
4. Stimuleringsprogramma ontwikkeling en opschaling recycling	0,1 – 0,1	7	8	9	9	7	70

1.2 Hoe ziet de meerjarige reeks eruit? Is een deel van de reeks al aangevraagd in een eerder bestedingsplan?¹ Welk deel wordt aangevraagd in dit bestedingsplan en welk deel resteert?

Er is geen eerdere aanvraag in een bestedingsplan.

Voor het stimuleringsprogramma is 7 miljoen gereserveerd in 2023, oplopend naar 9 vanaf 2025. Voor de voorbereidende werkzaamheden in 2022 worden uitvoeringskosten voorzien van ca € 200.000,-. Daarna worden de structurele uitvoeringskosten geschat op ca 10% gemiddeld per jaar dus ca € 700.000,- in 2023, oplopend naar € 900.000,- vanaf 2025 .

1.3 Wat is het probleem dat wordt beoogd om op te lossen?

Licht toe:

- *Welk probleem wordt beoogd op te lossen.*

Wat de gewenste situatie of doel(en) is (zijn)?

In een circulaire economie wordt afval zoveel mogelijk voorkomen, en wordt het afval dat ontstaat zo duurzaam mogelijk weer verwerkt tot grondstof voor nieuwe producten en materialen. Strategieën die bijdragen aan deze situatie worden vaak weergegeven als de R-ladder (zie illustratie PBL). Kort beschreven zijn het de volgende:

R1: Refuse en Rethink: afzien van producten of producten intensiever gebruiken

R2: Reduce: producten efficiënter fabriceren of efficiënter maken in het gebruik

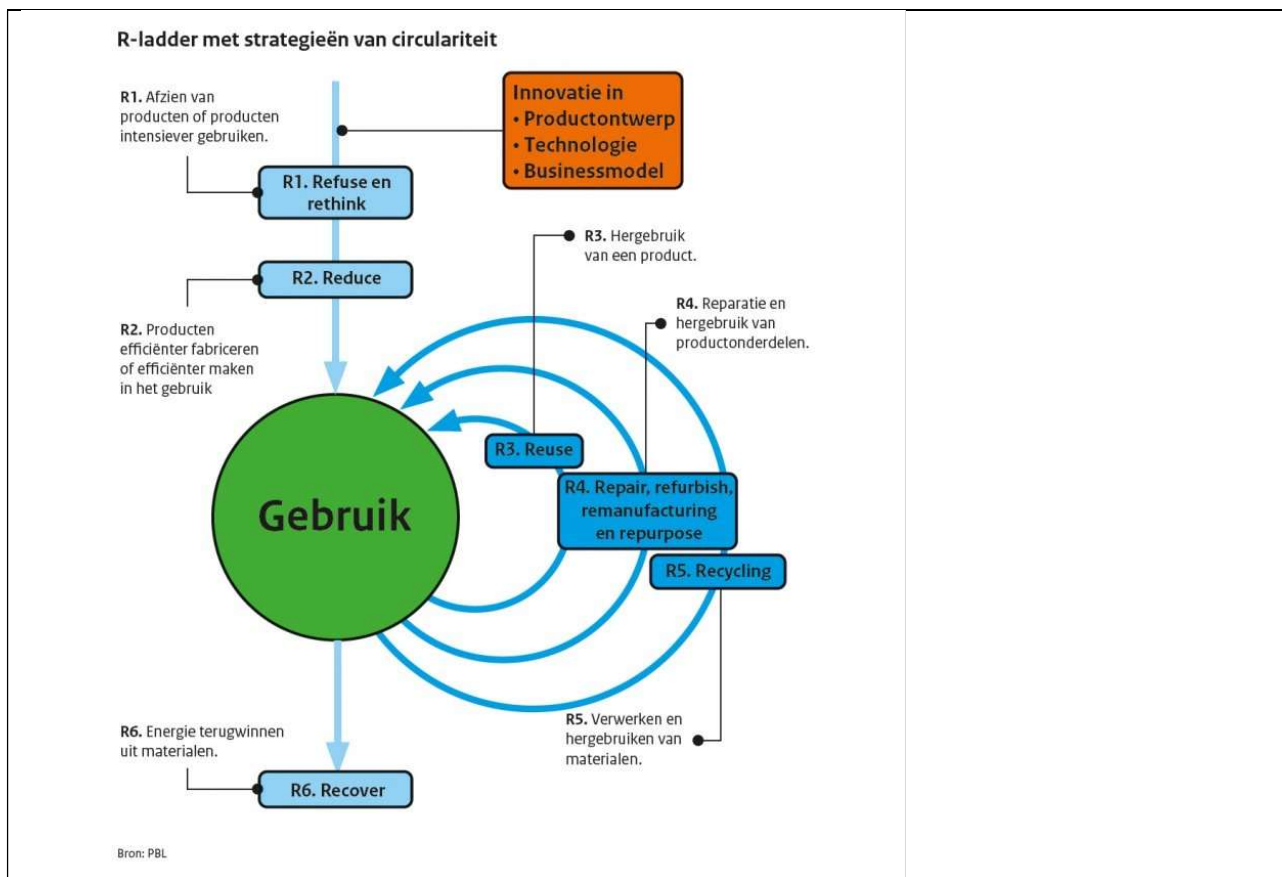
R3: Reuse: hergebruik van een product

R4: Repair, refurbish, remanufacturing en repurpose: reparatie en hergebruik van productonderdelen

R5: Recycling: verwerken en hergebruiken van materialen.

R6: Recover: energie terugwinnen uit materialen (door verbranding)

¹ Het gaat hierbij om een goedgekeurd bestedingsplan, onafhankelijk van het moment van budgettaire verwerking.

Dit stimuleringsprogramma beoogt bij te dragen aan een oplossing van het probleem dat de strategieën R3 t/m R5 in veel gevallen worden onderbenut of zelfs geheel overgeslagen. Hierdoor komen veel producten en materialen na gebruik direct in R6 terecht: verbranding met energierugwinning. Hierdoor gaat veel waarde en materialen verloren en ontstaan veel meer CO₂ en andere emissies dan wanneer hergebruik, reparatie en recycling worden ingezet.

In veel gevallen worden de strategieën R3 t/m R5 overgeslagen, niet omdat het technisch niet mogelijk zou zijn, maar omdat ze niet rendabel zijn, niet opschaalbaar zijn, of niet kunnen concurreren met lineaire modellen die minder kosten met zich meebrengen. Door middelen beschikbaar te stellen via dit stimuleringsprogramma voor (aanvangs)investeringen in bijvoorbeeld apparatuur kunnen ontwikkelingen op gang geholpen worden en bovenstaande strategieën concurrerend worden.

1.4 Wat zijn de beoogde meetbare/concrete resultaten (SMART)?
Licht zo concreet mogelijk toe welk resultaat wanneer bereikt moet zijn.

Het stimuleringsprogramma draagt bij aan de overkoepelende doelstelling van het uitvoeringsprogramma Circulaire Economie, namelijk een volledig circulaire economie in Nederland in 2050.

Het beoogde concrete resultaat van het stimuleringsprogramma is een reductie van ten minste 0,1 Mton CO₂ uitstoot per jaar ten gevolge van een significante toename in de hoeveelheid producten die hergebruikt, gerepareerd of geherfabriceerd (remanufactured/refurbished) worden, en in de hoeveelheid materiaal dat gerecycled wordt, met een evenredige afname in de hoeveelheid materiaal dat wordt aangeboden voor

verbranding met energieteerugwinning (recover, R6). Ook komt door hoogwaardige recycling meer secundair materiaal (recycalaat) beschikbaar dat primaire grondstoffen kan vervangen.

De afname van materialen die verbrand worden, levert een directe reductie in CO₂ uitstoot in Nederland op. Het potentieel hiervoor is groot: een indicatieve berekening door CE Delft ² laat zien dat elke kilo kunststof verpakkingen die gerecycled i.p.v. verbrand wordt, ook ongeveer een kilo CO₂ uitstoot reduceert. Aangezien in Nederland jaarlijks ca 1 megaton aan kunststof verpakkingen wordt verbrand, is er alleen al voor deze stroom een potentieel van 1 megaton CO₂ reductie. Hoewel kunststof waarschijnlijk de grootste CO₂ uitstoot per kg veroorzaakt, levert verbranding van bijvoorbeeld textiel en hout (uit meubels) ook veel uitstoot op. Ook bij zulke andere stromen is er dus veel potentieel voor het verminderen van die uitstoot.

De substitutie van primaire grondstoffen levert een besparing op van gebruikte materialen voor productie, hetgeen ook CO₂ uitstoot vermindert (maar in het land van productie, dat niet in alle gevallen Nederland is) en daarnaast sterk kan bijdragen aan bredere duurzaamheidsdoelen. Het ontginnen van primaire fossiele grondstoffen is gelinkt aan biodiversiteitsverlies en vervuiling, dus een vermindering van het gebruik ervan levert ook op dit terrein winst op. Ook reduceert het onze afhankelijkheid van derde landen voor het verkrijgen van grondstoffen en versterkt het dus de leveringszekerheid.

In algemene zin geldt dat hogere R-strategieën meer CO₂ reductie en andere milieuwinst opleveren³, en idealiter worden alle R-strategieën achtereenvolgens doorlopen. Om deze reden zal worden ingezet op het toekennen van subsidie aan projecten die zo hoog mogelijk op de 'R-ladder' scoren, waarbij uiteraard de CO₂ besparing een centrale rol blijft spelen.

2. Beleidsinstrumentarium

2.1 Wat is het (gekozen) beleidsinstrumentarium?

Licht toe welk(e) beleidsinstrument(en)⁴ gekozen zijn en wat deze concreet inhouden. Denk bijvoorbeeld aan een subsidieregeling; een nieuwe wet of een publiekscampagne.

Toelichting:

- Het gekozen beleidsinstrument is subsidie, ingebed in een breder beleidsprogramma waarin andere instrumenten worden benoemd die vergelijkbare doelen beogen. Dit komt samen in het nieuwe aangekondigde Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie in het najaar van 2022, waarin ook het ambitieuze klimaatdoel verder uitgewerkt zal zijn.

Bij uitwerking van het beleidsprogramma wordt ook vastgesteld welke (nieuwe of bestaande) subsidieregeling(en) het best past bij de doelstellingen, wordt de afstemming met andere subsidies in kaart gebracht en worden de subsidiecriteria uitgewerkt.

2.2. Hoe ziet de specifieke besteding van de middelen eruit?

Ga daarbij ook in op de p (prijs) en de q (aantal).

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027 t/m 2030	Struc.(vanaf 2031)
Totale reeks				0,2	6,8	8	9	9,2	9,2	7
Subsidieverstrekking				0	6,1	7,2	8,1	8,3	8,3	6,3
Uitvoeringskosten				0,2	0,7	0,8	0,9	0,9	0,9	0,7

² https://ce.nl/wp-content/uploads/2021/03/20160610_CE_Delft_2H81_Magazine_Final_NL.pdf

³ Bovengenoemde CE Delft publicatie beschrijft per R-strategie welke opbrengst te verwachten valt

⁴ In het [Integraal afwegingskader voor beleid en regelgeving](#) is een lijst opgenomen met allerlei beleidsinstrumenten

Gedacht wordt aan een maximale subsidiebijdrage van 75% van de subsidiabele kosten van de ondernemer. De kosten kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op aanschaf van apparatuur en/of software, eventueel in combinatie met het inhuren van expertise. Bepalend voor welke kosten in aanmerking komen is of in de aanvraag aannemelijk is gemaakt dat de kosten bijdragen aan het doel van vermindering CO₂ reductie of anderszins reductie van milieu-impact.

Gedacht wordt aan een ondergrens van € 500.000,- en een maximum van € 2 miljoen per aanvraag. Met de beschikbare middelen kunnen dan jaarlijks tussen de 3 en 14 projecten worden toegekend in 2023, oplopend naar 4 – 18 in 2025 en verder.

De uitvoeringskosten hebben betrekking op:

- informatievoorziening, beoordeling van subsidieaanvragen en verwerken van rapportages (structureel vanaf 2023)
- de evaluatie in 2026
- onderzoek en advies in de voorbereidingsfase (2022). Het onderzoek zal in ieder geval ingaan op:
  - Inventarisatie van veelbelovende product- en materiaalstromen om de regeling op te focussen, op basis van bestaande onderzoeken en verkenningen.
  - de grootste beperkingen die opschaling en ontwikkeling van projecten in de weg staan⁵.
  - een methodologie voor het berekenen van CO₂ reductie en materiaalbesparing (inclusief bijbehorende verbeteringen in termen van biodiversiteitsverlies, vervuiling en leveringszekerheid) die kan worden gebruikt om het potentieel van de regeling als geheel beter te duiden, die de aanvragers kunnen gebruiken om hun aanvragen mee te kwantificeren en hun rapportages uit te voeren, en die monitoring en rapportage over resultaten van het programma faciliteert.
  - Nadere uitwerking van subsidierandvoorwaarden (procentuele bijdrage, ondergrens en bovengrens), ook rekening houdend met staatsteunregels, en projectcriteria die kunnen worden opgenomen in een subsidieregeling.

2.3 Hoe vindt de uitvoering plaats?

Licht toe welke partijen betrokken zijn en hoe ziet hun betrokkenheid eruit, zowel financieel als niet-financieel. Leg ook uit wat de belangrijkste risico's voor de uitvoering zijn.

Voorzien wordt dat de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) vanaf 2023 de subsidieregeling uitvoert voor IenW. Hierover worden in 2022 afspraken vastgelegd, ook inzake de uitvoeringskosten.

Het Uitvoeringsprogramma Circulaire Economie waar dit beleidsprogramma onderdeel van is, wordt opgesteld vanuit IenW (DLCE in samenwerking met HBJZ) en wordt in het najaar van 2022 aan de Tweede Kamer aangeboden. Daarbij worden ook de subsidiecriteria vastgelegd en wordt de benodigde wetswijziging voor de subsidieregeling in gang gezet opdat in 2023 subsidie kan worden verstrekt. Uiteraard vindt hierbij interdepartementale samenwerking en afstemming plaats met in ieder geval EZK en andere betrokken departementen.

2.4 **Doeltreffendheid:** licht toe op welke wijze de inzet van deze beleidsinstrumenten (vraag 2.1) leidt tot de doelen/resultaten die geformuleerd zijn bij 1.3 en 1.4?⁶

⁵ Het rapport van Royal Haskoning kan dienen als vertrekpunt

⁶ Er zijn allerlei hulpmiddelen voorhanden die het onderbouwen van doeltreffendheid en doelmatigheid kunnen ondersteunen. Een aantal voorbeelden:

- [De handleiding publieke businesscase](#);
- [Algemene leidraad voor MKBA's](#);
- Het CPB heeft de 'kansrijk' reeks uitgebracht, met allerlei *evidence based* beleidsinzichten. (bijvoorbeeld over [arbeidsmarktbeleid](#); [onderwijsbeleid](#) of [woonbeleid](#)).

Baseer je bijvoorbeeld op wetenschappelijke literatuur, beleidsdoorlichtingen en -evaluaties of experts, etc. Geef aan in hoeverre de gekozen instrumenten er in zullen slagen de geformuleerde doelen/resultaten te bereiken. Benoem daarbij ook eventuele externe factoren die kunnen bijdragen aan het wel of niet bereiken van de doelen/resultaten. Sta ook stil bij eventuele (positieve of negatieve) neveneffecten van het gekozen instrumentarium.

Zie onder 1.4. De concrete opbrengst van het stimuleringsprogramma zal afhangen van de materialen die worden gebruikt en de behandeling die in de plaats komt van verbranding (R6). Hierdoor kan dit niet volledig van tevoren worden berekend. Het potentieel is echter groot: een indicatieve berekening door CE Delft⁷ liet zien dat elke kilo kunststof verpakking die gerecycled i.p.v. verbrand wordt, ook ongeveer een kilo CO₂ uitstoot reduceert. Aangezien in Nederland jaarlijks ca. 1 megaton aan kunststof verpakkingen worden verbrand, is er alleen al voor deze stroom een potentieel van 1 megaton CO₂ reductie. Een onderzoek van Royal Haskoning⁸ stelde vast dat jaarlijks 5.8 megaton materiaal dat afkomstig is uit de Nederlandse economie wordt verbrand, en dat daarvan tussen de 1,9 en 2,5 megaton gerecycled had kunnen worden.

Hoewel op voorhand niet geheel uit te rekenen, is duidelijk dat als het stimuleringsprogramma ertoe kan leiden dat een klein aandeel hiervan een toepassing hoger op de R-ladder vindt, de in het coalitieakkoord benoemde doelstelling van een reductie van 0,1 Mton CO₂ binnen handbereik ligt.

Naast subsidie, waarmee investeringen in infrastructuur worden ondersteund, zijn ook beleidsingrepen van belang om tot goede resultaten te komen. Als de materialen die dankzij de subsidies niet in de verbrandingsovens terecht komen simpelweg worden vervangen door andere afvalstromen, zal het effect moeilijk waarneembaar zijn. Door de afschaffing van de vrijstelling van geïmporteerd afval van de afvalstoffenbelasting is het risico dat dit gebeurt met geïmporteerd afval verminderd. Verder wordt ingezet op een moratorium op een toename van de afvalverbrandingscapaciteit in Nederland, alsmede een afname van deze capaciteit.

Naast deze lopende initiatieven zal het beleidsprogramma een aantal nieuwe acties benoemen die een bijdrage zullen leveren aan het succes van de regeling. Op voorhand wordt gedacht aan bijvoorbeeld:

- EU maatregelen gericht op verduurzamen van producten, zodat ze ook beter geschikt zijn voor R-strategieën;
- Beïnvloeding consumentengedrag, o.a. door EU consumentenrecht: ('right to repair').
- EU Textielstrategie: deze moet leiden tot een veel meer circulaire behandeling van textielstromen
- Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV): dit instrument draagt bij aan het verbeteren van inzameling en recycling van een breed scala aan producten.
- Wegwerpplastics: Op dit moment worden diverse maatregelen opgenomen in de Nederlandse wet om het gebruik hiervan terug te dringen. Het stimuleringsprogramma kan ontwikkeling van alternatieven ondersteunen.

De subsidieregeling wordt zo goed mogelijk op deze en andere instrumenten aangepast om focus aan te brengen in de aanpak. Bestaande beleidsinitiatieven zoals 'van afval naar grondstof' (VANG), het doelentrajec van het uitvoeringsprogramma circulaire economie en de verkenning naar het tegengaan van verbranding van recycleerbaar materiaal kunnen betere inzichten opleveren in welke product- en materiaalstromen de meeste potentie in zich dragen. Op basis van reeds opgedane kennis wordt voorlopig gedacht aan een focus op grote stromen zoals bijvoorbeeld:

- Kunststoffen
- Textiel
- Luiers en incontinentiemateriaal
- Wegwerpbekers en maaltijdverpakkingen

⁷ Circulaire economie: een belangrijk instrument voor CO₂-reductie. CE Delft, mei 2016

⁸ Verkenning naar het voorkomen van verbranding van recyclebare materialen in 2030. Royal Haskoning, november 2020.

- Meubilair
- Groente, Fruit en Tuinafval

2.5 Doelmatig⁹ bereiken van de doelen/resultaten: licht toe waarom de gekozen beleidsinstrumenten (vraag 2.1) het meest efficiënt zijn voor het behalen van de doelen/resultaten (vraag 1.3 en 1.4).

De subsidieregeling voorziet in het overwinnen van financiële hindernissen bij het inzetten op betere R-strategieën. Het beleidsprogramma legt het verband met andere ingrepen, zoals normering en beprijzing, die de doelmatigheid verder vergroten. Zo kan beprijzing van primaire grondstoffen de concurrentiepositie van recyclaten versterken, waardoor investeringen in recycling ook aantrekkelijker worden. Gezamenlijk leidt dit tot een doelmatige aanpak van het beleidsprobleem.

De doelmatigheid wordt mede gewaarborgd doordat de subsidie geen 100% betreft, aanvragers moeten zelf ook bereid zijn tot investeren. Ook zullen ze de bijdrage van hun projecten aan CO₂- en grondstoffenreductie (of vervanging door hernieuwbare grondstoffen) en andere duurzaamheidsverbetering door toepassing van betere R-strategieën moeten beschrijven. Bij rapportage over de subsidiebesteding wordt verslag gedaan van de resultaten van de daadwerkelijke activiteiten (bv X kg verminderde CO₂ uitstoot en Y kg materiaalgebruik ten gevolge van reparatie en recycling ipv verbranding). Hiertoe wordt in 2022 een methodiek uitgewerkt die aanvragers kunnen toepassen en die de resultaten van de investeringen toetsbaar maakt.

De uit te werken subsidiëcriteria zullen een focus bewerkstelligen voor te verstrekken subsidies. Hierbij wordt bij voorbaat gedacht aan:

- Voorrang voor MKB bedrijven
- Voorrang voor prioritaire producten en materialen (zie onder 2.4)
- Voorrang voor projecten die betrokkenheid van een groot deel van de keten kunnen demonstreren (in lijn met de subsidieverlening voor circulaire ketenprojecten)
- Voorrang voor de meest effectieve R-strategieën.

2.6 Doelmatig uitvoeren: licht toe waarom de gekozen uitvoering (vraag 2.3) het meest efficiënt is.

RVO heeft veel ervaring met het uitvoeren van subsidieregelingen in de context van de transitie naar een Circulaire Economie. Zij zijn daarom een voor de hand liggende partij om de subsidieregeling uit te voeren.

IenW is coördinerend departement voor het uitvoeringsprogramma circulaire economie en heeft de meeste kennis en ervaring van de relevante juridische en beleidskaders. Het ligt daarom voor de hand dat IenW het beleidsprogramma opstelt.

3. Evaluatie

3.1 Met welke concrete informatie wordt bepaald of de geformuleerde doelen/resultaten bereikt zijn?

Bij voorkeur worden hiervoor indicatoren gebruikt, maar er kan ook gebruik worden gemaakt van andere cijfers, statistieken of kerncijfers. Als kwantitatieve (meetbare/concrete) gegevens niet mogelijk zijn, kies dan voor kwalitatieve informatie op basis waarvan je doelbereik kunt vaststellen.

Goede indicatoren voldoen aan een aantal criteria:

- De indicator meet wat deze moet meten (valide)
- De indicator is feitelijk (objectief)

⁹ Doelmatigheid wordt op twee 'niveaus' gedefinieerd in dit format. 1) (vraag 2.5) de efficiëntie in het halen van de geformuleerde doelstellingen. 2) (vraag 2.6) de efficiëntie waarmee de uitvoering is georganiseerd.

- De indicator is op tijd beschikbaar
- De indicator kan keer op keer verzameld worden
- De indicator is transparant (duidelijk hoe deze tot stand is gekomen)

Ontvangers van subsidie dienen bij de aanvraag en in hun eindrapportage (mogelijk nog in combinatie met een tussentijds verslag) te melden wat de bespaarde hoeveelheden grondstoffen en/of producten (hoeveelheden/gewicht) en CO₂ zijn als gevolg van hun projecten. Dit kan bijvoorbeeld gebaseerd zijn op hoeveel producten of materialen langer in circulatie zijn gebleven (en dus (nog) niet ter verbranding aangeboden), door toepassing van R-strategieën. Als bijvoorbeeld meubels 2x zo lang meegaan voordat ze in de verbrandingsoven eindigen, mag verwacht worden dat de directe CO₂ uitstoot door die verbranding, gerekend over de levensduur van de meubels, gehalveerd wordt. Uiteraard zijn er ook positieve effecten op materiaalgebruik en daaraan verbonden impacts t.a.v. biodiversiteit, vervuiling en leveringszekerheid. Er zijn diverse studies en verkenningen die onderbouwing leveren voor zo'n berekening. In de voorbereidingsfase zal een nadere methodiek worden ontwikkeld waarmee aanvragers begeleid kunnen worden om hun aanvragen met de juiste gegevens te onderbouwen en hun rapportages op de juiste manier uit te voeren. Ook zal dit helpen met de monitoring en rapportage over het subsidieprogramma als geheel.

3.2 Op welke manier wordt onderzocht/geëvalueerd of de ingezette instrumenten hebben geleid tot het bereiken van de doelen (doeltreffendheid) en of dat efficiënte wijze is gebeurd (doelmatigheid)?

Licht toe hoe de evaluatie/onderzoeksopzet eruit komt te zien. Denk daarbij aan:

- Wanneer wordt er gemeten (nulmeting, tussentijds en/of eindmeting)?
- Hoe wordt er gemeten? (welke evaluatie-/onderzoeksmethode(n) worden gebruikt?)

In hoeverre is het mogelijk om iets te zeggen over causaliteit (inzet van instrument x leidt tot uitkomst y)? Hou daarbij ook rekening met andere instrumenten of externe factoren die invloed kunnen hebben op het resultaat.

IenW publiceert in 2026 een verslag waarin de besparing tot op dat moment in grondstoffen, producten en CO₂ wordt weergegeven die door de toegekende projecten is gerealiseerd. Het verslag zal zich baseren op de gegevens uit de jaarlijkse rapportages van subsidieontvangers. In 2026 wordt ook een evaluatie uitgevoerd die kan leiden tot aanpassing/aanscherping van de criteria. Hiervoor zijn in 2026 extra uitvoeringskosten gereserveerd.

3.3 Hoe wordt de evaluatie formeel geregeld?

- Wie is er verantwoordelijk voor de evaluatie binnen het departement?
- Hoe verhoudt de evaluatie van dit plan zich tot de evaluatieplanning en de cyclus van beleidsdoorlichtingen?
- Wordt er tussentijds gerapporteerd? En zo ja, hoe en aan wie?
- Is er ruimte voor herijking van het plan? Zo ja, op welke momenten?

Toelichting:

Voor de evaluatie is de directie DLCE van het ministerie IenW verantwoordelijk. Tussentijds rapporteert RVO aan DLCE over de gegunde projecten en houdt RVO bij uit de tussentijdse verslagen en eindrapportages hoeveel producten, grondstoffen en CO₂ wordt bespaard. Afhankelijk van de resultaten kunnen criteria in de regeling worden bijgesteld, als daar aanleiding toe is.

De maatregelen dragen bij aan de bredere doelstellingen van het kabinet op het gebied van CO₂ reductie met coördinerend ministerie EZK in de lead, waar evaluatie, monitoring en rapportering op plaatsvindt. De effecten van deze maatregelen en de uitvoering hiervan dragen eveneens bij aan de doelstellingen op het terrein van de transitie naar een circulaire economie. Over de bijdrage en voortgang op dit terrein wordt door IenW gerapporteerd in de integrale voortgangsrapportages CE (de ICER).